

Andrushkiv, B. (2022) Review of scientific and publicistic essays books by Bogdan Pavlovych Budzan: "The magic power of the word" and "People in the memory of the heart". Socio-Economic Problems and the State (electronic journal), Vol. 26, no. 1, pp. 98-107. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22abmvps.pdf>.

ВІДГУК НА НАУКОВО-ПУБЛІЦИСТИЧНІ ЕСЕЇ КНИГ БОГДАНА ПАВЛОВИЧА БУДЗАНА: «ЧАРОДІЙНА СИЛА СЛОВА» ТА «ЛЮДИ В ПАМ'ЯТІ СЕРЦЯ»

Богдан АНДРУШКІВ

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001, Україна

e-mail: andrushkiv.bohdan@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4897-5539>

Член Національної спілки письменників України, доктор економічних наук,
професор, заслужений діяч науки і техніки України

Книги як результат синтезу життєвого та професійного досвіду автора – в науковий подарунок потомкам

Article history:

Received: May, 2022

1st Revision: May, 2022

Accepted: May, 2022

DOI:

<https://doi.org/10.33108/sepd2022.01.098>

Автора цих книг знаю дуже давно, ще з тих часів, як працював інженером у райоб'єднанні «Сільгосптехніка» Збараського району. Добре знав його сестру, і саме вона познайомила мене з Богданом Павловичем. Таким чином не з обов'язку, а із цікавості завжди читав його статті й книги. Будзан Б. П. не лише мій давній знайомий, можна ще й сказати, колега та друг, а й науковий літературний побратим, про якого, як особистість, можу говорити до безкінечності.

З тих давніх пір контактуємо з ним систематично: дистанційно з використанням сучасних електронних засобів та в безпосередніх зустрічах обмінюємось життєвим досвідом, науковою інформацією та ін. Він цікава людина, періодично читає лекції в ТНТУ із застосуванням сучасних новітніх засобів зв'язку, використанням цифрових технологій.

Вихід у світ його нових книжок мене нітрохи не здивував. Він як плодоче дерево систематично, щосезону рясно плодоносить науковими статтями, публіцистичними книгами (загалом написав 170 наукових праць), що мають глибокий пізнавальний і виховний характер. Дивовижно, але він народжує саме те, що потрібне людям на злобу дня. По-науковому творить на актуальну тематику, пише серцем, вкладає у свої твори душу. Між іншим, про його талант як автора розповідаю не лише я, але про це трохи пізніше.

У цьому ж відгуку хочу розглянути його праці дещо в незвичному, авторському

Андрушків Б. Відгук на науково-публіцистичні есеї книг Богдана Павловича Будзана: «Чародійна сила слова» та «Люди в пам'яті серця» [Електронний ресурс] / Богдан Андрушків // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2022. — Вип. 1 (26). — С. 98-107. — Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22abmvps.pdf>

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.

ракурсі, висловити свої думки щодо їх значимості не лише у родинному колі, а й у процесах державотворення, формування ідеології та ін.

Насправді, для того, щоб зрозуміти будь-який твір, потрібно знати, хто його автор, у яких умовах зростав, відкрити його душу, так би мовити, з середини.

В анотації аналізованих мною книг згадується, що Будзан Богдан Павлович (народився 5 січня 1944 р.) – знаний на Батьківщині і за кордоном учений, державний та громадський діяч, фахівець з менеджменту та бізнес-освіти. Професійний коуч та бізнес-консультант власників та керівників бізнесу. Здобув спеціальну освіту у вищих навчальних закладах і на спеціальних програмах в Україні, Швейцарії, Австрії, Канаді, Італії, Польщі, Великобританії та США.

Учасник і доповідач численних міжнародних наукових конференцій та симпозіумів із зазначеної галузі знань. Автор 170 друкованих праць з науково-технічних та суспільно-економічних проблем, зокрема монографії «Менеджмент в Україні: сучасність і перспективи», книг «Роздуми менеджера» та «Дорогою до себе. Майже сповідь». Кандидат технічних наук.

Член редколегії кількох наукових журналів, академік Української академії наук, почесний член Асоціації українських професіоналів США («Вашингтонська група»). Був президентом і професором Міжнародного інституту менеджменту (МІМ-Київ), професором Міжнародного інституту бізнесу, виконавчим директором Міжнародного фонду «Відродження», членом рад директорів кількох міжнародних фондів та асоціацій з питань бізнесу та бізнес-освіти.

Має багаторічний досвід роботи на керівних посадах в Інституті електрозварювання ім. Є. О. Патона НАН України, в Секретаріаті Кабінету Міністрів України, міжнародних благодійних фондах та громадських організаціях, а також у бізнес-компаніях в Україні й за кордоном.

За плідну ефективну працю має державні, науково-технічні, громадські відзнаки, звання «Відмінник освіти України», почесне звання «Заслужений працівник освіти України», відзнаку агропромхолдингу «Астарт-Київ» - «Наставник року» 2016 і 2018 років. Почесний громадянин міста Збаража. Отака крута, хоч і коротка біографічна характеристика особистості Б. П. Будзана.

Скупе представлення не може розкрити глибину його творів. Хочу зупинитися безпосередньо на книзі «Чародійна сила слова». Науково-публіцистичні есеї, що побачила світ у київському видавництві ТОВ «Юрка Любченка» 2022 року. Представлена книга обсягом 248 с. Загалом автор збірки – знаний учений і громадський діяч, професійний коуч та бізнес-консультант – розкриває фундаментальну роль слова та мовлення в наріжних аспектах формування світогляду й життєвої місії, освітнього самовдосконалення й досягнення професійних вершин сучасної людини.

Слово в книзі Б. Будзана розкривається в усіх його багатогранних вимірах – і як основа емоційного інтелекту, і як первинний чинник у досягненні найвищої людської розкоші – розкоші людського спілкування. А також – як потужний інструмент коучингу – новітніх освітніх технологій, що формують менеджерів надсучасної генерації, здатних досягати вершин у бізнесі й успішно самореалізуватися в умовах 4-ої індустріальної революції. Сакральна сила Слова й Мови глибоко розкривається в книзі на основі багатого автобіографічного матеріалу, яскравих кейсів з успішного та неординарного менеджерського та викладацького шляху автора, інтелектуальних альянсів зі скарбниці філософії, релігії, мотиваційної літератури та красного письменства.

Зміст книги передбачає вступну частину та вісім її структурних розділів, що розкривають для кожного читача свої грані зацікавлення:

1. Вага мовленого слова розглядає: основи майстерності спілкування з

людьми та світом; роль слова й «мови тіла» у важливих переговорах; коуч як володар мудрого слова та доцільного мовчання в діалозі; важливість в управлінні публічного слова і т.п.

2. Чародійна влада слова моральних авторитетів.

3. А в словах їхніх світяться мудрості зерна: листування дорогою дружби; магія слова красного письменства.

4. Кого навчав, у того й сам учився охоплює: спілкування з молодими – це плекання саду для майбутнього; успішні люди, до долі яких долучився. «Бєбі-бумери» і «Міленіали/покоління «Y» про самовдосконалення та місію життя; слово моїх стипендіатів і рідне місто їхніми очима.

5. Слово – могутній інструмент емоційного інтелекту.

6. Добре слово в фундаменті сімейних стосунків.

7. Слухати й чути мудрість старості.

8. Тиха розмова з собою.

Книга закінчується есеєм, у якому використано тези статті автора: «Буча, Вокзальна вулиця: слова благання й надії».

Для допитливих читачів у книзі оригінально подані QR-коди, відкриваючи які з допомогою камери сучасного смартфона, можна ознайомитися зі світлинами, аудіо й відеоматеріалами, що доповнюють спогади, роздуми та ідеї автора книги.

Книга розрахована на широке коло читачів: бізнес-менеджерів, викладачів та студентів гуманітарної спеціалізації, широкого кола читачів, яких цікавлять проблеми самореалізації, а надто – молодих людей, які перебувають у світоглядному та фаховому пошуку, у виборі власного життєвого шляху.

У свою чергу книга: «Люди в пам'яті серця» присвячена людям, які zostалися в пам'яті серця автора. Він розповідає про історії спілкування з особистостями, які зіграли важливу роль у його житті. Розповідаючи про стосунки з ними, Богдан Будзан передає широку гаму отриманих знань та досвіду, що можуть стати для читачів джерелом саморозвитку й самореалізації.

У книзі описані етапи навчання й зростання автора, починаючи від дитячих років під опікою осліпшої бабусі, до набуття ним знань у престижних навчальних закладах: Київському політехнічному інституті, Лондонській та Гарвардській школах бізнесу, Альбертському університеті в Канаді. Окремо висвітлено досвід наукової, керівної та громадської роботи у всесвітньо відомому Інституті Патона, Міжнародному фонді «Відродження», найкращій бізнес-школі України – Міжнародному інституті менеджменту (МІМ-Київ) та консультативної й коучингової діяльності в десятках навчальних закладів і бізнес-компаній України та за кордоном. В усіх цих організаціях автор співпрацював з тисячами людей, у яких збагачувався новими знаннями й досвідом та ділився ними зі своїми студентами, науковцями, персоналом і менеджерами різних рівнів.

У вступній частині та семи розділах книги «Люди в пам'яті серця» поетапно представлено думки автора про людей, які допомагали йому пізнавати світ і знаходити своє місце в ньому.

Перший розділ об'єднує підрозділи: Моя перша наставниця бабуся Марта; Учителі й наставники на життєвій дорозі у світ; Люди «Патонівської школи» і моє професійне зростання; Досвід державного управління в Секретаріаті Кабінету Міністрів України; Мої вчителі зі «школи аграрного бізнесу» компанії «Астарта» та ін.

Другий розділ «Люди школи міжнародного досвіду» об'єднав підрозділи: Школа менеджменту від лондонських професорів; Діяльність видатних людей і важливі справи в Міжнародному фонді «Відродження»; Привертає увагу розповідь про особливості функціонування Міжнародного інституту менеджменту «МІМ-Київ», який тривалий період очолював автор. Тож ця робота для нього «Моя найкраща

життєва симфонія»; Підрозділи «Співпраця з бізнесменами та представниками бізнес-освіти в Консультативному центрі з менеджменту»; «Шляхи удосконалення викладацької майстерності в Міжнародному інституті бізнесу» розкривають читачам багато життєвої мудрості, почерпнутої автором зі власного життя. Чимало корисної повчальної інформації містять наступні розділи.

У третьому із них, розповідаючи про яскравих особистостей, що зустрілися на його життєвій дорозі, автор наголошує на ефективному партнерстві бізнес-освіти й бізнесу як важливій інвестиції в майбутнє.

Четвертий розділ «З турботою про людей майбутнього» пропонує читачам поради, як реалізуватися в умовах Четвертої індустріальної революції. Прикладом служать невігдані повчальні історії спілкування автора з молоддю.

Розділ п'ятий «Людський капітал як основа розвитку бізнес-компаній» розкриває роль добору потрібних людей для розвитку бізнес-компаній.

Привертає увагу промовиста назва шостого розділу «Люди, які допомагають пізнавати сенс життя». У розділі показано силу духу людей високої стійкості. Наведено приклади гуру сучасного менеджменту й лідерства, які стали для автора інтелектуальними кумирами.

Сьомий кінцевий розділ «Дарувати любов і навчатись любити життя» логічно завершує зміст цієї дивовижно інтелектуальної праці.

Назви кожного з розділів свідчать самі про свою ідейну та пізнавальну спрямованість, а підрозділи, як дорогоцінні кораблики-перлинки, складають різнобарвне українське наукове намисто.

Книга добре ілюстрована. Кожна світлина вдало доповнює й допомагає глибше зрозуміти текст.

В анотаціях книг зазначено, що вони будуть корисними для різних категорій читачів, передовсім тим, хто не зупиняється у своєму зростанні, прагне досягати успіху. Йдеться про покоління, починаючи з бебі-бумерів, до представників молодшої генерації "Y" та юних "зетів", – тих людей, які назавжди залишаються в пам'яті серця автора.

Слід сказати, що багато героїв і персонажів творів Б. Будзана мені теж знайомі. Колись працював на державних посадах, доводилось із багатьма відомими людьми «пересікатись». Тим часом, на початку свого відгуку я декілька слів хотів би сказати власне про Богданове особисте щастя писати, досліджувати і знову писати добре, ефективно творити й працювати на державу, турбуватися про її розвиток в ім'я не лише пересічної людини в одному випадку, в іншому – молодих науковців – захисників об'єктивності, правди, справедливості, а загалом – держави. У книгах згадуються як зарубіжні, так і вітчизняні представники наукового, зокрема гуманітарного світу, так скажімо, просвітителі, академіки, члени НАН України, професори, доктори наук – усіх не перерахувати. Серед знайомих представники високої влади, колишні президенти, прем'єр-міністри і міністри України, як-от: Леонід Кравчук, Віктор Ющенко, Микола Жулинський, Василь Кремень, Юрій Єхануров. Літератори: Олесь Гончар, Д. Павличко, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка Мирослав Дочинець та багато ін., які відгукувалися на творчість Богдана Будзана вишуканими словами та високими оцінками, вони опубліковані в ЗМІ. Не буду псувати папір на повторення компліментів.

Насправді, в наукових книгах та літературно-публіцистичних виступах Б. Будзана (а їх у книгах майже 30 тем) є все: і сум, і радість, і гордість, і розчарування, втрати і здобутки – все у барвах вишуканого слова, все у світлі правди. Щоб зробити матеріал цікавим, потрібен великий літературний талант. Він у нього є! Для того, щоб його продемонструвати в одному короткому відгуку, не випадає можливим, потрібно багато часу, чорнила й паперу.

Хочеться звернути увагу читача на один твір чи на одного героя твору, але не можеш, бо образиш ...сотню інших. Рекомендую читачеві придбати книги. Переконалий, у них и знайдете не лише чимало цікавого, а й багато знайомих людей, наших земляків – автор хоч людина американо-західноєвропейського мислення, та є нашим земляком – тернополянином і творить для ...нас!

Необхідно сказати: хліб науковця такого масштабу, громадського і державного діяча дуже важкий, народжується він з піщинок і крихт, що систематично трансформуються в наукові праці й доробки та переливаються на сторінки фахових видань, газет, сайтів Інтернету та ін.

Наразі Богдан Будзан об'єднав свої творчі хлібини у щедрій коровай під із лаконічними та інтригуючими назвами «Чародійна сила слова» і «Люди в пам'яті серця» – як синтез життєвого і професійного досвіду.

Справді, державний і політичний діяч, а передусім талановитий учений Б. Будзан пише свої твори наче художник пише картини в рамках своєї уяви та відповідного рівня своєї свідомості, у рамках суспільства, у якому він живе. Богдан Павлович стверджує, що народження держави відбувається за волею людей. Успішність її розвитку значною мірою залежить як від мудрості керівництва держави, так і від рівня свідомості населення, його патріотичних переконань. Через те одні держави хоч і не великі, та мають авторитет, силу і вплив на міжнародну спільноту. Інші в силу згаданих чинників хоч і великі та насичені протиріччями, розвиваються не ефективно.

Видані книги – наче калейдоскопи, насичені жанровим різнобарв'ям: у формі інтерв'ю, спогадів, літературних виступів не лише про відомих науковців, державних діячів, а й про родину, земляків, повернення в далеке дитинство, юність та знову ж у зрілі літа...– автор ніби купає читачів в інформаційному озері. Відчувається, що Б. Будзан передбачав надрукувати в цьому виданні своєрідний підсумок певного етапу свого життя. Безперечно, йому це поталанило зробити. Та я продовжую читати і думати про людей, події, явища, що описані в книгах. Потік суперечливих думок продовжує снуватися в перевантаженій потрібними і не потрібними думками в голові.

У цьому зв'язку хочу пригадати слова Сета Година (Cashing the check, блог innovations.com.ua публікує переклад його міркувань з цієї теми).

Він пише: «Чек у вашому гаманці не приносить вам особливої користі. Він, звичайно, є символом можливостей, а не дій». Більшість із нас носять із собою «чеки» – можливості на щось вплинути, зробити певну роботу чи створити те, що може принести зміни. Читаєш книги Б. Будзана і сторінка за сторінкою відчуваєш, що автору дуже хотілося невідкладних великих позитивних змін, а вони не приходять так швидко, потрібен час. Великі швидкі позитивні зміни – їх, як відомо, творять Герої...вони видні здалеку.

Сьогодні, в силу згаданих обставин, цей хліб ще й небезпечний, бо хто, як не вони, творчі люди знаходяться на вістрі протиріч...при тому не лише військово-політичних, а й соціальних, економічних, господарських та ін.

Та життя йде наїждженою колією. За спиною зрілі роки, досвід, тому автор розуміє ситуацію і допомагає своїми книгами зрозуміти читачеві, що відбувається. Одна із попередніх книжок Богдана, яка теж була присвячена сучасному життю, має символічну назву: «Дорогою до себе. Майже сповідь», що визначає: іду до мети не легкою дорогою, десь колись навпростець, десь колись надто повільно, але дорогою правди. Це так важливо для професійного науковця, яким є Богдан Будзан.

Світ не завжди є гуманним, не завжди справедливим, і більшість людей не одержують усіх шансів, на які заслуговують. Є бар'єри, в одному випадку зумовлені прибутками, в іншому – соціальним становищем, освітою та ін., вони не можуть бути

виправдані й повинні бути знешкоджені. Але чек залишається чеком і після цього. Можливостей зробити крок вперед, помилитися (а потім помилятися знову й знову, як грішити після чергової сповіді) і продовжувати помилятися доти, доки ми не досягнемо того успіху, що зараз може бути більшим, ніж колись раніше.

Готуючи цей відгук, знову не можу обійтися без посилок на світові авторитети. Пів століття тому Мартін Лютер Кінг-молодший цікаво говорив: «Зараз ми стоїмо перед фактом, коли «завтра» вже наступає. Нас підганяють поточні потреби нинішнього дня. У заплутаній головоломці життя та історії є й така річ, як можливість спізнитися. Адже зволікання краде час. Життя часто змушує нас відчувати себе бідними, голими й пригніченими через втрачені можливості. «Приплив у справах людей» не завжди залишається на вищій точці – він спадає. Ми можемо відчайдушно волати, щоб час зупинився, але він, залишаючись глухим до благань, рухається далі. Він жорстоко констатує: «Над побілілими кістками і розкиданими рештками численних цивілізацій написані слова: занадто пізно». У той же час українська народна приказка каже констатує: «Краще пізно, ніж ніколи!».

Книги Богдана Будзана «Чародійна сила слова» і «Люди в пам'яті серця» – це синтез життєвого і професійного досвіду автора. Їх вихід не лише своєчасний, а зміст актуальний. Вони попереджають: наступати на одні й ті ж граблі небезпечно...особливо в наших, терористично-воєнних умовах державного становлення.

У пропонованих читачеві книгах ніби на жорнах науковця, державного і громадського діяча Богдана Будзана перемелюються події і явища, людські долі, історія, наука й практика, робиться витяжка найціннішого, з якої готуються сенсаційні висновки та народжується книга розділ за розділом.

Книги «Чародійна сила слова» і «Люди в пам'яті серця» підтверджують: його публікації відповідають науковим принципам: завжди актуально, завжди своєчасно, завжди щиро й правдиво. Таким інформаційним хлібом читач завжди буде тимчасово ситим і завжди жадібно вимагатиме від автора свіжих думок, коментарів, трактувань, інтерв'ю і т.п.

Багато розділів книги Богдана Будзана вкотре ставлять споконвічні питання: «Для кого чи заради чого живемо?». Науковець відповідає: хтось живе заради своїх дітей, а хтось заради того, щоб насолоджуватись свободою, коханням, досягненням своєї заповітної мрії, мети. Кожен обирає сам свій життєвий шлях. Хтось крокує під руку зі щастям і удачею й не усвідомлює цього, хтось під руку з коханою людиною, хтось полум'яніє від щастя, досягнувши свого, стверджує: «Це і є щастя!». Є й такі, що відчують щастя від реалізації своїх мстивих задумів. Про них автор багатозначно мовчить. Мовчання може багато про що сказати.

Ми всі щодня кудись поспішаємо, і все одно не завжди встигаємо у визначене місце вчасно. Так, мабуть, роздумують багато людей. Автор хоче встигнути довести інформацію до свідомості людей, до долі яких не байдужий, та розглядає ці категорії з позицій управління, менеджменту.

Справді, разом із сірими буднями і яскравими святами спливає наше життя. Ми тратимо його, на перший погляд, на непотрібні і в той же час дуже потрібні речі. Письменники пишуть: «Ми ганяємося за грошима, славою і зовсім забуваємо про прості речі: посмішку дитини, росу на вранішній траві, яскравий промінчик сонця. І далі: «Ми перестали загадувати бажання на падаючу зірку, бо почали задавати запитання: «А чи хоч раз загадане збулось?». У наших серцях загоряється віра в диво. А чому? Невже ми стали дорослими чи просто розучились радіти простим речам: перші дитячі кроки, перше слово «мама», все це відійшло на задній план. І це, як правило, засмучує, адже життя таке коротке, і потрібно навчитись радіти всьому. Потрібно вірити в диво і мріяти, коли у людини є мрія – це робить її життя цікавішим,

осмисленим і кращим. Талановиті науковці допомагають побачити і зрозуміти це. «Чародійна сила слова» і «Люди в пам'яті серця», як синтез життєвого і професійного досвіду Богдана Будзана, є не лише живим свідком цього, а й інструментом забезпечення різнобарвності нашого життя.

Оноре де Бальзак свого часу казав: «Жити треба уміти». І справді, тоталітарний режим позбавив нас багатьох гуманітарних якостей, ми не вміємо жити, кудись поспішаємо, забуваємо про найголовніше, про кохання і дружбу. Ми настільки завантажені роботою, проблемами, що не знаходимо часу на близьких нашому серцю людей. Ми скупі на компліменти і все життя чекаємо моменту, щоб сказати коханій людині, яка вона дорога для нас. Автор «розуває очі» на елементарні гуманістичні речі.

Я, читаючи ці книги, як і Богдан Будзан, наводжу приклади зі власного життя, аналізую своє ставлення до матері, батька, братів і взагалі близьких людей, а також дітей та онуків.

Так, втрачені можливості є в цивілізації, суспільств, держав і звичайної людини. Держави, цивілізації та суспільства народжувалися, як і люди, і помирали, як люди. Однак всі вони складаються із звичайних пересічних людей, тільки людина має емоції, а від того переживання. Написати так, щоб відповідні емоції збудити в читача, таке завдання завжди ставив собі Богдан Павлович, застосовуючи філософські підходи до оцінки певних явищ і процесів, в його книгах можна знайти приклади емоційних сплесків і в суспільних утвореннях. Він пропонує: давайте відступимо від усіх негараздів, проблем, переживань, навчимося дивитися на зоряне небо, загадаймо бажання, при куванні зозулі – мріймо, – і живімо на повну, на всю. Якщо хочете співати – співайте, хочете кохати – кохайте, хочете мріяти – мрійте. Не шукайте особливого моменту, щоб сказати «кохаю», бо потім може бути пізно. Тому автор закликає: ловіть момент удачі і не забувайте: життя дано, щоб жити, а не виживати.

У книзі «Чародійна сила слова» Б. Будзан сформулював максими свого життя, які хочемо подати в повному обсязі:

1. У своїх думках та діях буду чесним перед собою і перед своїм оточенням та буду вдячний тим, хто цінує мене й моїх близьких.
2. Житиму гідно, щоби мати моральне право та можливості для допомоги людям: не пропускатиму нагоди, коли можу цим правом і доброю волею скористатись.
3. Наполегливо й постійно підвищуватиму свою професійну майстерність, знання та навички.
4. Прикладатиму особливі зусилля для відточування комунікаційної майстерності, розвитку емоційної стійкості та стратегічного бачення світу.
5. З набуттям нових знань та досвіду оновлюватиму довгострокові цілі, регулярно створюватиму та контролюватиму виконання планів свого життя та діяльності.
6. Спілкуватимуся й дружитиму з тими, хто інтелектуально, морально й духовно не гірший від мене, та з тими, моральні цінності котрих не суперечать моїм власним.
7. Дотримуватимуся чіткої впорядкованості в особистому житті та в робочих обставинах. Цінуватиму й укріплюватиму гарні теплі стосунки зі своєю дружиною, дітьми, онуками та іншими членами моєї родини.
8. Не робитиму поквапливих суджень без всебічного аналізу всієї різнобічної інформації, буду відкритим у своїх судженнях та рішучим у діях.
9. Прислуховуватимуся до порад інших людей, не змінюючи без об'єктивних причин своєї власної позиції. Не боятимуся помилок і робитиму з них своєчасні правильні висновки.

10. Робитиму все можливе та посильне, щоби допомагати іншим людям робити їхнє життя більш приємним, і заступатимусь за несправедливо ображених або обмовлених.

11. Не марнуватиму часу на бездіяльність, навіть у періоди дозвілля робитиму те, що приносить користь та задоволення.

12. Зберігатиму почуття гумору, але буду обережним і зваженим у його використанні.

Богдан Павлович зізнається: хочу прожити своє подальше життя так, щоб і надалі міг допомагати людям краще пізнавати себе для максимальної самореалізації, впливати на покращення стосунків між людьми, освітлюватиму своїм словом їхні душі. Впевнений, що це допомагатиме й мені підтримувати себе в здоровому фізичному, інтелектуальному й духовному стані, щоби я зміг якомога довше виконувати свою життєву місію на цій Землі разом з тими, кого люблю та поважаю, і з ким прагну хоч на йоту зробити наш світ кращим.

Автор наголошує: не залишайте час на... потім. Зробімо своє життя таким, щоб в ньому можна було творити добро, і робімо це із задоволенням на радість собі, родині, суспільству, державі так, як це робить він, автор книг «Чародійна сила слова» і «Люди в пам'яті серця». До речі, автор так думає, так робить і пропонує нам це робити на містичному, як Президент США Д. Байден, 78-му році життя.

Наше покоління в основному виховувалось і проживало частину свого життя в парадоксально-економічному, атеїстичному і... абсурдно-тоталітарному суспільстві. Держава всупереч усьому світові мала антихристиянський характер. Тому в посттоталітарний період розвиток ринкових відносин увібрав у себе всі негативи і сприймався як звичайне явище, що властиве дикому капіталізму. Через те і маємо те, що маємо, як висловлювався перший Президент України Кравчук Л. М., з яким теж контактував автор.

Слава Богу, наші нащадки нині ходять (без остраху за наслідки) в церкву. Виховуються на принципах християнської моралі, впроваджують новітню культуру незалежної України, правда, не такої, як її уявляли собі наші предки, але й не такої розгубленої, неорганізованої, як хочуть бачити її наші сусіди, що прихопивши майно, розраховують ще й взяти наші душі. А відтак через засоби масової інформації, руками окремих журналістів наповнюють інформаційний простір жорстокістю, насиллям і зневірою, сіють відразу до наших національних цінностей.

Та терпіти наругу до безкінечності над собою також не можна! Ми обов'язково дочекаємось, що згинуть наші воріженьки, як роса на сонці. Молоде покоління прозріває. І незалежно від національної приналежності юнаки і дівчата будуть українцями – патріотами, як Донцов, Туган - Барановський та багато інших нинішніх росіян і російськомовних українців, які проголосували за державну незалежність України, які відстоюють свободу на східному кордоні і берегтимуть її, як зіницю ока. Воскресне наша держава, можливо, не з попелу, а зі змороної голодом, засміченої брехливою історією пам'яті, спотвореної і покаліченої чужими ідеологіями свідомості, бо нам Бог помагає, – писав великий Шевченко.

Цій споконвічній темі та розвитку духовності присвячено не лише наукові праці Богдана Будзана, неперевершені його лекції, а й численні інтерв'ю, дописи, замальовки, що укладені в цих книгах, які покликані сприяти моральному, політичному та підприємницько-економічному прозріванню кожного з нас, наших талановитих людей і молоді зокрема.

Українці першими зробили спробу об'єднати розколоту колись Вселенську церкву, створивши пів тисячоліття тому греко-католицьку церкву, першими подарували Європі Конституцію, першими пропонують Економічну Конституцію, як основний закон, який обов'язково колись стане законом міжнародного життя і

регламентуватиме фінансово-економічну діяльність, протистоятиме хабарництву та корупції. Цим необхідно гордитися.

Висновки.

З допомогою Всевишнього переживемо всі випробування, дочекаємось, за Т. Г. Шевченком, свого Вашингтона зі своїм і праведним законом. Наберімося терпіння... Третє тисячоліття постає періодом прозріння, гуманізму, справедливості. Сатана, який оселився в сусідній державі, скоро з ганьбою сконає, і весь світ, не лише Україна, зітхне з полегшенням.

Девіз і справа всього життя – служити людям, творити добро і збагачувати світ, як навчає наша християнська віра, без розрахунку на віддяку і винагороду. Підтвердженням цього є скромна стаття Богдана Будзана в інформаційному віснику «Сільський господар» (№ 10 (248), за середу, 16 березня 2022 року) з такою назвою: «Вирвалися з Бучанської пастки», де він був віртуальним учасником воєнного епізоду, теж увійшла в книгу.

Власне, такі науковці, як Богдан Будзан, відповідальні за успішність розвитку Держави, бо від гіркоти правди та солі з поту людини відбувається формування її свідомості та суспільної гуманістичної атмосфери, які складають державницьку ідеологію.

Ми не завжди цінуємо творчий продукт, що народжується в горнілі наукової кухні, працю ученого, яка складається з таких крихт. Це хліб, яким інтелектуальній людині насититись практично не можливо.

Ми хочемо побачити велике, на яке потрібно дивитись здалеку. Ці книги мабуть такими і є!

Насправді в них, як у калейдоскопі, пересипається особистісна позиція автора з думками фахівців чи опонентів, у взаємозв'язку з подіями, явищами, думками пересічних людей і керівників держави, позиція, сповнена великої любові до України, до своїх краян у важкий для Держави воєнний час..

Як на мою думку, книга є продовженням монументальної творчості Б. П. Будзана і кличе у житейську подорож разом зі славнозвісними людьми, ріднею автора, друзями та знайомими до сьогоднішнього дня.

Скромно відзначаємо, що читач у ній може знайти матеріали про героїв Революції Гідності та російсько-української війни, повідомлення соціально-економічного, культурного та краєзнавчого характеру, інтерв'ю з відомими людьми...ін.

У зв'язку з цим відверто кажучи, книги загалом можна було б присвятити тридцятиріччю Державної незалежності чи іншій ювілейній даті, але вони мають трохи інші часові рамки, мають інший характер, а тому присвячені рідним людям, хоч і в державних контекстах і їх потрібно сприймати такими, якими вони є.

Я сповнений інформацією, що викладена в книзі, і насолоджуватимуся нею ще довгий час, щоб потім з новою силою читати і черпати насагу до написання чогось подібного.

Доброї і щасливої долі, Богдане Павловичу, вашим науково-публіцистичним творчим продуктам-есеям, хай не міліє «Чародійна сила слова» та завжди будуть вдячними «Люди в пам'яті серця». Вашого серця.

Щиро дякуємо, шановний Авторе, за Вашу працю, бажаємо нових творчих здобутків.

Appendix A. Supplementary material

Supplementary data associated with this article can be found, in the online version, at <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22abmvps.pdf>

Citation information

Andrushkiv, B. (2022) Review of scientific and publicistic essays books by Bogdan Pavlovych Budzan: "The magic power of the word" and "People in the memory of the heart". Socio-Economic Problems and the State (electronic journal), Vol. 26, no. 1, pp. 98-107. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22abmvps.pdf>.

© 2022 Socio-Economic Problems and the State. All rights reserved.

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following terms:

Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made.

You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.

No additional restrictions

You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Socio-Economic Problems and the State (ISSN: 2223-3822) is published by Academy of Social Management (ASM) and Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University (TNTU), Ukraine, Europe.

Publishing with SEPS ensures:

- Immediate, universal access to your article on publication
- High visibility and discoverability via the SEPS website
- Rapid publication
- Guaranteed legacy preservation of your article
- Discounts and waivers for authors in developing regions

Submit your manuscript to a SEPS journal at <http://sepd.tntu.edu.ua>

